

شهروند بررسی می‌کند؛ آسیب‌شناسی برنامه‌سازی کم‌دی به بهانه پخش مجموعه «جوکر»

کم‌دی‌های مبتذل

[شهروند] فصل دوم برنامه «جوکر» با این که هم‌چنان بیشتر از دیگر برنامه‌های تولید شده در شبکه نمایش خانگی سروصدا و مخاطب داشته؛ اما در عین حال یکی از پرانتقاداتترین برنامه‌های تولید شده در تمام سالیان اخیر نیز بوده است. برنامه‌ای با تهیه‌کنندگی و اجرای احسان علیخانی که با الگوبرداری از یک ژانر تالیتهی شوی ژاپنی ساخته شده و روند حاکم بر آن هم به این صورت است که شماری از هنرمندان به خصوص کم‌دین‌های معروف در یک اتاق در بسته کنار هم گرد آمده و باید برای خندانن یکدیگر رقابت کنند. با این حال چالش اصلی برنامه این جاست که خود این کم‌دین‌هایی که برای خندانن بقیه تلاش می‌کنند، باید جلوی خنده خود را بگیرند و در غیر این صورت حذف خواهند شد! «جوکر» اما همان‌طور که گفته شد، به‌رغم مخاطبان و تماشاگران به‌نسبت پرشماری که داشته؛ اما آماج انتقادات و اعتراضات گوناگونی نیز قرار گرفته است. که بیشتر ناظر به سطح گاهی و واقعا نازل شوخی‌هایی است که در برنامه به نمایش درمی‌آیند. شوخی‌هایی اغلب فی‌البداهه و بدون هیچ سناریوی قبلی که در اغلب قسمت‌ها باعث شده‌اند نه تنها تلاش‌های سازندگان برنامه برای رعایت یک سری استانداردهای تولیدی، از -صحنه به‌نسبت پرخرج و پرطمطراق برنامه گرفته تا تلاش‌های محسوس که برای جمع آوردن یک دوچین بازیگر محبوب در هر قسمت از برنامه به عمل آمده- ابر و بی‌نتیجه به‌مانند؛ بلکه تمام کم‌بودها و محدودیت‌ها و ناتوانی‌های کم‌دین‌های این سامان را هم عریان و عیان پیش چشم تماشاگران افشا می‌کند...

فی‌البداهه بودن اغلب شوخی‌های «جوکر» از معضل دیگری نیز روی‌نمایی می‌کند- که شاید ریشه‌بسیاری از معضلات سینمای کم‌دی این سامان نیز می‌تواند باشد. در این واقعیت که شرکت‌کنندگان «جوکر» تاکنون شماری از بهترین کم‌دین‌های سینما و تلویزیون ایران بوده‌اند، تردیدی نیست (و در واقع جز نام‌هایی چون مه‌ران مدیری، رضا عطاران و رامبد جوان، شاید هیچ کم‌دین شناخته‌شده دیگری را نتوان مثال زد که چه به‌عنوان شرکت‌کننده یا هم‌مان در این برنامه حضور نیافته باشد). این «بهترین کم‌دین‌های سینما و تلویزیون ایران» اما تاکنون در این چند دهه قسمتی که منتشر شده، ناتوانی محض خودشان را در ساخت شوخی به‌بهترین وجهی به‌نمایش گذاشته‌اند و به خوبی این نکته را نشان داده‌اند که کم‌دین‌های به‌اصطلاح درجه یک ما بدون متن و فیلمنامه، چگونه در مقابل دوربین کپ می‌کنند و فلج می‌شوند و انگار جز خاخره‌گویی و لودگی کار دیگری ازشان بر نمی‌آید. این را در شوخی‌های نجسب تمام قسمت‌های «جوکر» می‌توان دید؛ این‌که وقتی متنی در کار نباشد، این بازیگران- حتی کسانی مانند اکبر عبدی- جز کج‌وکوله کردن صورت و درآوردن اصوات ناهنجار و البته یک سری جوک اینستاگرامی سیخیف، کار دیگری برای گرفتن خنده بلد نیستند، نمایشی طعنه‌آمیز از سطح نازل کم‌دی را در سینما و تلویزیون این سرزمین نمایش می‌دهد. در واقع «جوکر» به‌بهترین وجهی این واقعیت سردرآور را به‌نمایش می‌گذارد که کم‌دین‌های ما در آن زمان‌هایی که برای گرفتن کمترین خنده‌ای خودشان را به در و دیواری می‌زنند، چه قدر رقت‌انگیز جلوه می‌کنند- و این شاید مهم‌ترین و بهترین دستاورد «جوکر» باشد که سطح واقعی کم‌دی و طنز و البته تلقی کم‌دین‌های شناخته‌شده ما از این مقولات را آشکارا و بدون کمترین پرده‌پوشی به‌نمایش گذاشت!

پی‌نوشت: بیراهه نیست اگر بگوییم که بهترین طراحی شوخی در تمام قسمت‌های «جوکر» را تاکنون در جدیدترین قسمت این برنامه از گلوریا هاردی دیده‌ایم. یک شوخی ساده، درباره‌دختری که می‌خواست بانواختن یک قطعه موسیقی روی دیرینه‌پدر بزرگ فقیدش را باز کرده کند- که در ادامه هم دیدیم که چه پیش آمد و چه لحظاتی ایجاد شد. این شوخی شاید تمام چیزهایی را که شوخی‌های دیگر «جوکر» نداشتند و کم‌دین‌ها را ناچار به لودگی می‌کردند، یک جادو خودداشت- که مهم‌ترین هایش پی‌ریزی یک مقدمه فکرشده و در ادامه برداشت هوشمندانه از این مقدمه و تاکید بر تضاد گل درشتی بود که ایجاد می‌شد. گلوریا در ابتدا با لحنی حزین درباره پدر بزرگ و رویایش می‌گفت و با روایت خاطراتی تماشاگران‌اش را به آستانه‌اشک و بغض می‌کشاند و در ادامه، بعد از این پیش‌درآمد آندوه‌بار، تماشاگران را با این توقع که قرار است موسیقی یک تحصیلکرده موسیقی را گوش دهند، میهمان یک سری اصوات نخراشیده می‌کرد. آموخته‌تر از این اجراء، اما، اشاره به این واقعیت از سوی خود احسان علیخانی بود که انگار از ابتدا موافق این اجراء نبوده و آن را به قدر کافی کم‌دی نمی‌دانسته. و واقعیتی که حکایت از تلقی خاص علیخانی- و بسیاری دیگر- از کم‌دی می‌کند و شاید بتواند از ضعف‌ها و کم‌بودهای «جوکر» و بسیاری دیگر از کم‌دی‌های سینما و تلویزیون رازگشایی کند!

حتی دنیا را باور کنم اما می‌دانم که دوست داشتن درمان است. من شاید نقاش نباشم اما نقاشی می‌کنم.

یک استاد

علی‌خالق هنرمند نقاش و نمایشگاه‌گردان «جسد‌های جاندار» درباره آثار نقاشی مسعود کیمیایی می‌گوید: «بوم کیمیایی، زندگی و قلمش تجربه‌هایی است که روی آن نقش می‌بندد. او سرشار از زندگی و پراز شور و اشتیاق و انسانی با زیستی پرفراز و نشیب است». این هنرمند کیمیایی را که می‌استوار اما لطیف می‌داند: «او تنها سینما درس نمی‌دهد، بلکه زیستن را هم می‌آموزد. حقیقتاً او آستانه‌ای استاد برانده‌اوست. او که به زندگی، به مردم، به اطرافیان، به زیستن، به گوش دادن موسیقی، به سازش و به نواختن آن عشق می‌ورزد و لحظه‌ای برای خلق درنگ نمی‌کند. به معنای واقعی کلمه هر لحظه را غنیمت می‌شمارد. او نمادی از تلاش و امید، نکته سنج و هوشیار به‌تمام رویادهای پیرامونش است»...

با این حال هم‌چنان پاشنه آشیل «جوکر» را می‌توان سطح گاهی و واقعا نازل طنز حاکم بر آن عنوان کرد. موضوعی که از همان اولین روزهای انتشار این برنامه، چه در روزگار اجرای سیامک انصاری و چه حالا که احسان علیخانی سکان اجرای «جوکر» را در دست گرفته، از سوی منتقدین پرشماری- که حتی منتقدین گزیده‌کار و سوخت‌گیری چون مجید اسلامی را هم شامل می‌شود- مورد اشاره قرار گرفته است. با‌دامان نرفته که بعد از انتشار چند قسمت آغازین «جوکر»، مجید اسلامی روزنامه‌نگار و منتقد سینمایی نوشته بود: «این شاید بدترین برنامه طنزی‌ست که در این سال‌ها دیده‌ام. شاید تنها برنامه‌ای که می‌توانست سطح توقع آدم را آن قدر پایین‌بیاورد که به‌نسبت آن، تقریباً همه استندآپ‌های «خندوانه» شاهکار جلوه‌کنند. [در واقع رویکرد کلی برنامه جویری است که حتی] با استعدادهایی چون مه‌ران غفوریان و سهیل مستجابیان (باخاطراتی که از داب‌اسمش‌هایش داشتیم) و حتی حاجی‌عبداللهی (و بازی خوبش در «پایتخت») و البته برخی دیگر را که انکار را کم کرده‌اند، چنان در مرداب ادابازی، لودگی و لوس بازی فرو می‌برد که آدم در مقام بیننده خجالت می‌کشد. در کل؛ احسان علیخانی با تهیه این برنامه گام مهمی برداشته در به‌فقرآوردن کم‌دی. حالا دیگر حتی از شر انتقادهای ملایم اجتماعی (مثلا در استندآپ‌ها هم) خلاص شده ایم و به‌دوران لودگی صرف بازگشته‌ایم، مبارک است».

این انتقادات را در ادامه منتقدانی دیگر هم پی‌گرفتند...

نکته ناراحت‌کننده در این میان این است که مشکل «جوکر» به‌خصوص در دومین فصلی که جلوی دوربین رفته، تنها مربوط به سطح طنز موجود در آن نیست. بلکه این برنامه از نوعی ابتدال آشکار هم رنج می‌برد- که خودش را در شوخی‌های بعضاً سیخیف و غیراخلاقی به رخ می‌کشد. شوخی‌هایی که البته در صورت رعایت قانون محدودیت سنی مخاطبان می‌توانست حساسیت زیادی ایجاد نکند. ولی توجه به این نکته که بیشتر تماشاگران «جوکر» نوجوانان و جوانان هستند، این نوع شوخی‌های اغلب جنسی و دوپهلوا انتقادات و اعتراضات زیادی را موجب شده و حتی در مواردی آتش چنان شور شده که در یکی از قسمت‌های برنامه صدای خود احسان علیخانی هم درآمد- و به شرکت‌کنندگان تذکر داد که کودکان هم این برنامه‌رامی‌بینند و مواظب نوع شوخی‌های خود باشند. این رویکرد نیز یکی از مواردی بوده که در چند وقت اخیر از سوی منتقدین بسیاری مورد اشاره قرار گرفته است. یکی از منتقدین این رویه کیوان کثیریان منتقد سینما بوده که در این زمینه با لحنی تند نوشته: «اگر اهل شنیدن شوخی‌های جنسی رکیک و لودگی‌های سطح‌پایین هستید، اگر دوست دارید با این جور شوخی‌های پایین‌تنه‌ای بخندید و گوشتان به شنیدن آن‌ها عادت دارد، حتماً «جوکر» را ببینید». احسان رشیدی روزنامه‌نگار سینمایی هم عقیده دارد که «برنامه «جوکر» در سنین کودک و نوجوان مخاطب پیدا کرده و این خطرناکه؛ چون بیشتر از شوخی‌های جنسی و رکیک برای خنده گرفتن از مخاطب استفاده می‌کنه، بدون اینکه محدودیت رده‌بندی سنی در آن لحاظ شود». افشین علیار هم نوشته که «در «جوکر» شوخی‌های جنسی‌رواز کف‌خیابون جمع‌کردن ریختن تواین برنامه به‌اصطلاح ژانر تالیتهی شو!»

نگاهی به «جسد‌های جاندار»

آفرینش بزرگ خیال‌های آتش‌گرفته

نمایشگاه آثار مسعود کیمیایی فیلمساز پیشکسوت سینمای ایران با عنوان «جسد‌های جاندار» در گالری ثالث افتتاح شد. به گزارش خبرگزاری مهر، مسعود کیمیایی در مراسم افتتاحیه این نمایشگاه با بیان اینکه آگاهی هنرمند به طور خودانگیزخته و آموختن و تخیل و تعهد است، عنوان کرد که هنرمند باید بیان شود و هر یک از خیال‌های آتش‌گرفته‌اش می‌تواند یک آفرینش بزرگ باشد. در این نمایشگاه، ۱۳ تابلوی نقاشی در اندازه‌های مختلف با تکنیک ترکیب مواد به نمایش گذاشته شده است که به نوعی می‌توان گفت جهان فیلم‌های کیمیایی در این آثار روایت شده‌اند.

پرده نقره‌ای

حذف «احمد» از جشنواره فیلم مسلمانان

روابط عمومی فیلم «احمد» اعلام کرد که با فشار گروه‌های مخالف جمهوری اسلامی ایران و کارشکنی رسانه‌های معاند، فیلم سینمایی «احمد» درباره شهید احمد کاظمی از نمایش در جشنواره بین‌المللی فیلم مسلمانان در کانادا کنار گذاشته شده است. به گزارش ایلنا، فیلم سینمایی «احمد» به کارگردانی امیرعباس ربیعی که قرار بود امروز در بخش مسابقه پنجمین دوره جشنواره بین‌المللی فیلم مسلمانان نمایش داده شود، در پی مخالفت و فشار کوین وانگ نماینده پارلمان کانادا که ارائه فیلمی در ستایش یک فرمانده سپاه را غیر قابل درک دانسته، با اقدام فوری از این جشنواره کنار گذاشته شد.

«نبودنت» در ارسباران

فیلم سینمایی «نبودنت» در فرهنگسرای ارسباران اکران و نقد می‌شود. به گزارش خبرگزاری هنر ایران؛ فیلم سینمایی «نبودنت» ساخته کاوه سجادی حسینی در ژانر درام و اجتماعی امروز عصر ساعت ۱۸ در فرهنگسرای ارسباران اکران و سپس با حضور کاوه سجادی حسینی نویسنده و کارگردان، فرید سجادی حسینی بازیگر، شیوا سرمست بازیگر، کاوه آفاق موسیقی، کورش جاهد مدرس سینما و جمعی دیگر از عوامل فیلم نقد و بررسی خواهد شد. سحر دولتشاهی، آزاده صمدی، امیرآقایی، فرید سجادی حسینی و شیوا سرمست شماری از بازیگران این فیلم سینمایی هستند.

سینمای جهان

۱۰ فیلم برتر سال ۲۰۲۴

نشریه سینمایی معتبر و مطرح «کایه‌دوسینما» فیلم‌های برتر سال ۲۰۲۴ را انتخاب و معرفی کرد. به گزارش هنرآنلاین؛ «کایه‌دوسینما» که هنوز در دنیای پرشور تئوری مولف زندگی می‌کند؛ در فهرست بهترین‌های امسال که از طریق نظرسنجی از منتقدین و کارکنان این نشریه به دست آمده؛ «بخشش» یا «میزریکوردیا» ساخته آلن گیرودی را در صدر فهرست جای داده است. این فیلم که امسال یکی از بهترین فیلم‌های جشنواره فیلم کن ۲۰۲۴ نیز بود؛ قرار است اوایل ۲۰۲۵ در آمریکا اکران شود. «می‌دسامبر» ساخته تاد هاینز، «در آب» ساخته هنگ سانگ سو، «منطقه مورد علاقه» ساخته جان‌اتان گلپیزر، «همه آنچه به عنوان نور تصور می‌کنیم» ساخته کایال کاپادیا، «بزهاگران» ساخته رودریگو مورنو، «شیطان وجود ندارد» ساخته ریوسکه هاماموچی، «تله» ساخته ام. نایت شیامالان و «راه دیگر» ساخته خناس تروبا دیگر فیلم‌های این فهرست هستند.

صحنه

اجرای رایگان در سوگ شهادت حضرت زهرا (س)

تئاترهای آیینی «روز دوشنبه» و «حریم» در فرهنگسرای گلستان و مجموعه فرهنگی اجتماعی کوثر روی صحنه خواهند رفت. به گزارش ایرنا؛ تئاتر آیینی «روز دوشنبه» که به مناسبت ایام شهادت حضرت فاطمه زهرا (س) نگاه می‌به زندگی و سیره بانوی دو عالم دارد؛ از شنبه ۱۰ آذر تا سه شنبه ۱۳ آذرماه هر شب ساعت ۲۰ و چهارشنبه ۱۴ آذر تا جمعه ۱۶ آذر در دو نوبت و ساعات‌های ۱۹ و ۲۱ در فرهنگسرای گلستان روی صحنه خواهد رفت. نمایش آیینی «حریم» به نویسندگی حسین مه‌کام و کارگردانی امیراحمد رحمتی نیز در ایام شهادت حضرت زهرا (س) روی صحنه می‌رود. اجرای این نمایش آیینی تا ۱۵ آذرماه در مجموعه فرهنگی اجتماعی کوثر ادامه خواهد داشت.

جشنواره

کارگاه بازیگری ایرج طهماسب

دبیرخانه جشنواره بین‌المللی نمایش عروسکی از برگزاری کارگاه آموزشی ایرج طهماسب با عنوان «کشف عروسک و بازیگری» در آذرماه ۱۴۰۳ خبر داد. به گزارش ایسنا؛ این کارگاه به صورت حضوری در روزهای ۱۴ و ۱۵ آذرماه در سالن کوشک باغ هنر تهران برگزار خواهد شد. امیر سلطان احمدی دبیر بیستمین جشنواره بین‌المللی نمایش عروسکی تهران- مبارک با اشاره به این که «برگزاری کارگاه‌های آموزشی توسط اساتید معتبر نمایش عروسکی ایران و جهان یکی از بخش‌های جانبی جشنواره امسال است»؛ از مسترکلاس بهروز غریب‌پور با عنوان «بررسی همه جانبه نمایش عروسکی» و کارگاه آنلاین «بازیگران شب» توسط فابریتزویو مونتی استاد نمایش سایه به عنوان دیگر کارگاه‌های این جشنواره نام برده است. گفتنی است که جشنواره مبارک ۲۶ آذر تا ۳ دی ۱۴۰۳ در تهران برگزار خواهد شد.

سه بزرگداشت در «سینماحقیقت ۱۸»

در هجدهمین جشنواره بین‌المللی فیلم مستند ایران «سینماحقیقت»، آیین بزرگداشت ناصر ممدوح، مصطفی دالایی و ابراهیم سعیدی برگزار می‌شود. به گزارش ایرنا، آیین بزرگداشت ناصر ممدوح گوینده و مدیر دوبلاژ، مصطفی دالایی فیلمبردار، مستندساز و تهیه‌کننده و ابراهیم سعیدی مستندساز، کارگردان و تدوینگر در هجدهمین جشنواره بین‌المللی فیلم مستند ایران «سینماحقیقت» برگزار می‌شود. ناصر ممدوح با گویندگی آثار مستند در گونه‌های مختلف در ذهن مخاطب ایرانی راه باز کرده و به‌خصوص به عنوان راوی مجموعه‌های راز بقا و محیط زیست به خاطر می‌آید. مصطفی دالایی ضمن حضور در گروه‌های مستند جهاد سازندگی، یکی از هم‌راهان نزدیک شهید آوینی در مجموعه آثار روایت فتح بوده و فیلم‌هایی چون «ظلم خونین»، «هفت قصه از بلوچستان»، «امام فراسوی مرزها» و «پرتو حسن» را ساخته و ابراهیم سعیدی نیز فیلم‌های خلاقانه‌ای مانند «روزگاران»، «همه مادران من»، «ژوان»، «زلیه‌مو»، «هیملین» و «هیوا» را جلوی دوربین برده است. گفتنی است که هجدهمین جشنواره «سینماحقیقت» از ۱۸ تا ۲۵ آذرماه در پردیس سینمایی چارسو برگزار می‌شود.